

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 10. in 25. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Dr. Šusteršič — deželni glavar Kranjski.

Na mesto odstopivšega deželnega glavarja pl. Šukljeta je imenovan za deželnega glavarja kranjskega državni in deželni poslanec dr. Ivan Šusteršič. To imenovanje se je izvršilo, ker je dr. Ivan Šusteršič faktični vodja velike S. L. S. Dr. Šusteršič svojega državnozbornskega mandata ne odloži in ostane tudi nadalje voditelj parlamentarne delegacije Vseslovenske Ljudske Stranke.

Odstop deželnega glavarja Kranjskega.

Koncem leta 1911 se je raznesla po deželi vest, da je odstopil deželni glavar Fran pl. Šuklje. Ta vest je v obče javnost presenetila, a bližje stoječe vodilne činitele v S. L. S. pa ne, ker so vedeli, kaj in zakaj se namerava deželni glavar odtegniti javnemu delovanju. Kdor ve, koliko bridkih udarcev je v zadnjih letih obiskalo njegovo rodbino, se ne bo čudil, da je slednjič zadostil svoji opetovano izraženi želji ter si poiskal primerno bivališče za odmor in okrepitev na svojem gradiču Kamnu.

Liberalni listi so ta odstop takoj pograbili ter razširjali vest, kako da poka v Slovenski Ljudski Stranki. A slučaj je hotel, da je bil dan po glavarjevem odhodu iz Ljubljane v „Unionu“ tisti sijajni shod zaupnikov naše stranke, o katerem poročamo prihodnjic. — Na tem shodu so zastopniki iz vseh krajev naše dežele z žalostjo vzeli v vednost njegov odstop ter to izrazili z nastopno resolucijo: „Zbor zaupnikov vzame odstop deželnega glavarja pl. Šukljeta z iskrenim obžalovanjem na znanje in mu izreka najtoplejšo zahvalo za njegovo požrtvovalno, smotreno in uspešno delovanje na čelu deželne uprave in deželnega zbora; zajedno izreka nado, da se povrne gospod pl. Šuklje čimpreje na politično torišče.“ — Odgovor, ki je došel na to brzojavko, se glasi: „Veledenjem zaupnikom S. L. S. in njenemu voditelju izreka za prečastno izjavo najprisrčnejšo zahvalo — Šuklje“.

Že iz teh dejstev razvidijo naši čitatelji, kako prazno je pisarenje liberalnih časnikarjev z ozirom na našo stranko in da se njihove nade o S. L. S. ne bodo izpolnile.

Naša stranka je ponosna na bivšega g. glavarja. Kot mož globokega mišljenja, trezne razsodnosti, železne volje je premagal vse težkoče, da je zadostil notranjemu nagibu svojega plemenitega srca ter se otrešel vseh predsodkov, ki žal še marsikaterega dobrega inteligenta ločijo od tabora krščanskega ljudstva. Pl. Šuklje ni hotel pretrgati one zgodovinske vezi, ki mora sklepati narod in njega voditelje v močno falango. Stoječ na nespodmakljivem temelju krščanskega naziranja je vzel pl. Šuklje krmilo naše dežele v krepke roke ter srečno zaobrnil in rešil čolnic iz liberalne mlakuže. V kratki dobi dobrih treh let je pokazal širni javnosti, da se s smotrenostjo, marljivostjo in požrtvovalnostjo dosežejo lepi uspehi. Za njegovega glavarstva se je kranjska dežela povzdignila na prvo stopnjo dobre uprave med avstrijskimi kronovinami. S tem je pa glavar tudi dokazal, da ima program S. L. S. zdrava načela kakor v verskem tako tudi v kulturnem in narodno gospodarskem obziru. S svojim delovanjem je dokazal, kje je resnični, dejanski napredek. Prej in slej v „narodno-napredni stranki“ le razdiranje in polom, dežela v nazadovanju na vseh poljih, bogata le v frazah njenih voditeljev, izrečenih zato, da zakrijejo resnični položaj. — Pl. Šuklje je gledal dalje nego malenkostni godrnjači, katerim so osebnosti več kakor blaginja celotnega bivalstva. Vse dobromisleče je pozivljal na skupno delo za procvit mile domovine, kažoč na njeno zemljepisno lego. Kateri kranjski rojak bi ne odobral njegovih besed, ki jih je govoril ob svojem nastopu rekoč: „Mislim, da občutite vi, kakor jaz, da kranjska

dežela prav za prav stoji pred preobračajem svojega gospodarskega in duševnega razvoja...“

Če dodamo še koristi naše zemljepisne lege, da vsajeni med dva velika kulturna naroda, med Nemce in Italijane, tvorimo obenem zaledje Adrije ter ležimo ob cesti narodov, ki drži iz Hamburga čez Trst v Orient in Sueški prekop; potem razvidimo, da je ura bila, ko se more Kranjska dvigniti iz svoje nezakrivljene zaostalosti ter stopiti z naprednejšimi sosednimi deželami v isto vrsto. — Mi bi grešili na usodi svoje domovine, če bi zamudili ta moment ter hoteli koristi domovine žrtvovati malenkostnim strankarskim ozirom. Takim dalekovidnim potezam je hotel dati kot deželni glavar tudi realen izraz. Zato njegovi načrti glede prometnih zvez, cest in železnic. — Kot skušen parlamentarec je znal porabiti pravi moment, da bi se njegov načrt mogel sprejeti oziroma izvesti.

In mi Dolenjci — ali se ponosno ne oziramo na moža, ki je svoje odlične zmožnosti posvetil v prvi vrsti uprav naši pokrajini? Da je stekla Dolenjska železnica, da so se popravile ceste, da so se prenavljali vinogradi, da so se upeljali kmetijski poučni tečajji, gospodinjske šole itd. ali ni to po velikem delu zasluga našega odličnega rojaka? Ozrite se par desetletij nazaj — kolik razloček med tedaj in sedaj? In Belokrajina — ali nisi ti pl. Šukljetu bila posebno pri srcu? Lahko se reče: kar si dosegla, večinoma se imaš zahvaliti njegovi inicijativi. Uprav ob odstopu Šukljetovem se je tebi z razpisom zgradbe belokranjske železnice odprl ustov v širši svet. Gotovo smo si mislili, da bomo, ko bo prvi hlaon drdral čez semiški predor, radostno pozdravili pl. Šukljeta kot deželnega glavarja; če se to ne bo zgodilo, upamo pa ga takrat pozdraviti kot začetnika te proge, ki nam bo izraz vzajemnosti slovenske z brati Hrvati...“

In zdaj se je naš dični rojak vrnil v središče Dolenjske, da se odpodije po trudapolnem delu... Pozdravljamo ga z željo, da s svojo bogato skušnjo in tehtno besedo še naprej podpira težnje in potrebe svojih ožjih rojakov... Dobrotno nebo pa nam pošlji še mnogo takih velmož, ki proslavé domovino in svoje imé!

Gospodarstvo.

Pašnik na Gorjancih in naše gospodarske razmere.

Pašnikov nam manjka po Dolenjskem in kjer jih imamo, so slabi in zanemarjeni! Ako bi imeli na Dolenjskem dobre pašnike ali planine, kakor jih imajo Gorenjci, gotovo bi tudi naša živinoreja bolj napredovala kakor napreduje, kajti po planinah se živina dobro in po ceni redi.

Danes se polaga na pašo veliko večja vrednost kakor v zadnjih desetletjih. Posebno važnost se pa polaga na pašo mlade govedi. Mlada goved potrebuje namreč dosti gibanja in dobre pašne za popolni svoj razvoj. Zato se tudi živinorejci trudijo, da bi imeli saj za mlado goved potrebne pašnike. Odkar so pričele delovati živinorejske zadruge, povsod se lahko opazuje, da one tudi na to stran živahno delujejo, tako da se je že tu in tam posrečilo dobiti pripravne pašnike. Na Dolenjskem je n. pr. živinorejska zadruga za Sodražico in okolico dobila že take pašnike.

Tudi živinorejska zadruga za novomeško okolico se je že pečala z vprašanjem, da bi se napravil na Gorjancih pašnik za mlado goved. Na Gorjancih se nahajajo med sv. Miklavžem in „Krvavim kamnom“ grajščinske košenice, približno 960 m visoko, ki merijo okolu 55 oralov in ki bi se dale dobiti za tako pašo v najem.

Te košenice, ki so last grajščin Poganc in Rupčevrha, so se po izvedencih ogledale jeseni. Lega je ugodna, ker je skoraj čisto ravna. Tudi zemlja bi bila dobra, da si je mestoma prav tenka. Ruša je pa deloma prav slaba in obraščena po večini s tisto trdo ščetinasto travo, ki ji pravimo „ovčja bilnica“. Nebrojna mravljišča pokrivajo te prostore, ki leže po košenici kakor poveznjeni peharji. Te samotne košenice pridejo enkrat na leto kosit posestniki iz Gaberij in Suhadola, prej in slej se pa nihče za nje ne zmeni. Posušeno seno spravljajo s težavo v dolino, da ga rabijo za zimsko klajo.

V sedanjem stanju niso te košenice pripravne za pašo mlade govedi, ali z dobrim gnojenjem in obdelovanjem bi se dali dobiti na tem prostoru prav ugodni pašniki. Saj še enkrat več bi lahko zrastle na tem prostoru, paša sama bi bila pa vsa druga kakor je danes. Ako bi ležale te košenice kje na Gorenjskem ali v kakem drugem živinorejskem kraju, čisto gotovo bi se obrnile takoj v pašnike.

Pri nas je pa to nemogoče, ker nam tega naše gospodarske razmere ne dopuščajo. Živinorejska zadruga za novomeško okolico ne more prevzeti teh košenic, ker so tako oddaljene, da bi bilo vse oskrbovanje in obdelovanje dosti predrago. Pri tem zanimanju, ki ga kažejo naši živinorejci takim podjetjem nasproti, bi se moralo napraviti vse, hlevi itd., s podporami iz javnih sredstev. Ves pašnik je slednjič po svoji velikosti bolj lokalnega (krajevne) pomena in bi se ne izplačalo delati večjih stroškov, ne glede na to, da bi se moralo v tem slučaju košenice seveda nakupiti, kar je pa pri sedanjih posestnih razmerah nemogoče.

Glede na velikost teh košenic in na dosedanjo rabo bi se morali zavzeti za te košenice posestniki iz Gaberij in Suhadola, ki so jih že dosedaj uživali. Ti so poklicani, da te košenice še nadalje obdrže in da jih obračajo kolikor mogoče v prid svoji živinoreji. Ako bi se te košenice izboljšale z dobrim gnojenjem, gotovo bi se na njih pridelalo saj še enkrat toliko krme in veliko boljše krma. Največ bi se doseglo s pašo, ker bi se v tem slučaju lahko pridelalo tudi dosti gnoja, ki bi pomešan z obilnim listjem, ki ga je dobiti na Gorjancih, največ pripomogel k izboljšanju sedanje ruše. Paša bi koristila živini in ruši, ki bi postala sčasoma veliko več vredna kakor je danes.

Na Gorenjskem bi se taka lega takoj obrnila za pašnik. Pri nas so pa naše gospodarske razmere tako nasprotne, da na to skoraj ni misliti! — Kaj pa dela to razliko med nami in Gorenjci? Najprvo je navesti, da pri nas nimamo tiste domače živinoreje kakor jo najdemo po Gorenjskem. Pri nas se pečamo z rejo prekupljene živine in z rejo volov. Naša posestva so mala in obstoje poglavitno iz njiv, ki so potrebne in posebno važne tudi za pridelovanje prasičje krme. Naš kmet potrebuje delavne živine, dosti več je pa rediti ne more, ker mu manjka zemlje. Zato pa vidimo, da imajo naši posestniki po en par volov in navadno le po eno kravo v hlevu. Pri voleh je prireja in dobiček. Od tod tako malo prave domače reje in od tod tako malo zanimanja za take pašnike.

Gospodarji bi sicer dali mlado živino v pašo, toda boje se po drugi strani za stroške in nevarnosti take paše,

še bolj pa za gnoj, ker bi ga doma še bolj manjkalo kakor ga manjka sedaj, ko ga je danes čimdalje bolj potreba za njive in za vinograde. Že pri voleh se zgubi nekaj gnoja in če bi šla mlada goved v pašo na Gorjance, bi se ga še več zgubilo za domačo kmetijo.

To so tiste gospodarske razmere, ki odvrčajo tudi Gabrčane in Suhadolčane, da bi se ogreli za gorjanske pašnike.

Dobra vrsta marelice.

Napisal C. D.

Ne morem si kaj, da na tem mestu ne omenim in ne opišem marelice, s katero sem se leta 1908 v Zalesčikah ob Dniestru na Gališkem seznanil in katera bi po mojem mnenju tudi na Dolenjskem — posebno na Belokranjskem dobro uspevati zamogla.

Obiskal sem takrat mimogrede deželno sadjarsko šolo v Zalesčikah (zdi se mi edina v Galiciji), ker me je kultura te marelice zanimala. Gospod ravnatelj Bržežniski me je preprijazno informiral. Iz mojih tedajnih opazek posnamem sledeče:

Vrsta marelice, katera se goji v Zalesčikah, je prišla pred 30 leti slučajno naravnost iz Besarabije v ta kraj in se je tam popolnoma udomačila ter daje tamkajšni okolici lep dobiček. Kultura je zelo jednostavna. Drevesca sadijo kmetje v oddaljenosti 3 metrov drevo od drevesa. Dokler so drevci mali — sadijo mej nje zelenjavo. V četrtem letu začneja drevo roditi in rodi 12 let razmerno potem manj. Cvete meseca aprila, dozoreva koncem julija. Podnebje je kontinentalno suho, razlika temperature od + 28° do — 24°.

Ta marelica rodi bogato in precej velik sad — podoben vrsti Luiset-ne marelice. Koža je precej trda, močno rudečkasto barvana, meso jako fino, pomarančne barve in zelo aromatično.

Kakor se je svoj čas posrečilo vpeljati in udomačiti Klosterneuburško marelico v vipavski dolini na podlagi storjenega poskusa in jo tam udomačiti, tako se mi zdi danes umestno s to marelico storiti poskus na Dolenjskem, posebno pa še na Belokranjskem.

Zalesčiška okolica ni vinorodna (kakor sploh Galicija ne) in vendar vspeva dandanes v tej okolici slučajno pred 30 leti sajena marelica izvrstno in donša v dobrih letih do 80.000 K skupička — izvažajo se največ v Vroclav in tudi v Bealini. Površje, kjer je sajena Zal. marelica — lahko primerjam s teritorijem novomeške občine.

O njeni fini kakovosti sem se sam prepričal, ker sem bil ravno za časa marelične kampanje tam.

Ako se s poskusom prepričamo, da naša zemlja in naše podnebje tej vrsti marelic ugaja — zasadilo bi se jo na Belokranjskem posebno lahko na zemljiščih, katera so za poljedelstvo prestrma, za vinograde pa prenizko ležeča — tudi cestne drevorede bi se lahko z njo zasadilo. Drevesca, oziroma cepiče trebalo bi naročiti od deželne sadjarske šole v Zalesčikah. (Krajowy zakład sadowniczy w Zaleszczykach, Galicija.)

200.000 K državne podpore.

Za nakup krmil po znižani ceni je dovolilo poljedelsko ministrstvo državno podporo v znesku 200.000 K. Podpora oziroma krmila po znižani ceni dobe samo svinorejci in sicer tisti, ki rede plemenske svinje. V poštev pridejo zaraditega pred vsem kraji, kjer se pečajo po-

sestniki z rejo plemenih svinj. Ti bodo deležni državne podpore.

Merilo za odmero podpore za posamezne občine bo število plemenih svinj.

Razdeljevala se bodo sledeča krmila: koruza, otrobi, tropine in sladkornata močna krmila.

Izpeljavo te pomožne akcije je prevzela po odredbi poljedelskega ministrstva „Gospodarska zveza“ dogovorno s „kmetijsko družbo v Ljubljani“. Gospodarska zveza bo sporočila takoj občinskim uradom, koliko in katera krmila pridejo na posamezne občine z ozirom na stanje plemenskih svinj. Da se razpečavanje krmil nepotrebno ne zavleče, prosimo županstva, da naj nemudoma odgovore Gospodarski zvezi, ko dobe od nje vprašalni list.

Naše svinjerejce pa opozarjamo, da se pravočasno pobrigajo za dobavo naročenih krmil in velja ta opomin po teh določenih seveda za tiste svinjerejce, ki se pečajo z rejo plemenih svinj. — r —

Trgovina in obrt.

Naša tržna poročila.

Živimo v času splošne konkurence in druginje. Tržne cene se menjavajo zdaj pri tržnih pridelkih, zdaj pri živini, zdaj pri drugih življenjskih potrebščinah. Kolikor težje je izhajanje, toliko bolj se moramo brigati za vse te odnošaje. Cena mesa bi morala biti v soglasju s ceno živine, cena kruha s ceno moke in žita. Te cene mora poznati kmet in meščan. V resnici tudi vidimo, da se pri današnji druginji vsi prizadeti krogi veliko bolj brigajo za tržne cene različnega blaga kakor v minulih časih.

Namenili smo se zaradi tega, da objavljamo v novem letu pod tem poglavjem vse važnejše pojave na našem, pa tudi na svetovnem trgu in da zasledujemo kupčijo naših gospodarjev in obrtnikov, ker smo prepričani, da bodo taka poročila dobro došla ne samo našim producentom (prodajalcem), ampak tudi našim konsumentom (kupovalcem).

Za naše gospodarje je posebno važno, da so kolikor mogoče poučeni o tržnih odnošajih in cenah, naj si bo pri živini ali pa pri drugih pridelkih. Naš kmet ni samo kmet, ampak tudi kupčevalec in trgovec. Saj ni zadosti, da zna na svojem domu samo pridelovati, rediti živino, ampak treba je, da zna svoje pridelke tudi v denar spravljati. Zato mu je pa treba znanja o tržnih razmerah, o vsakokratnih cenah blaga. Posebno za take kupčije, ki se doma razvijajo, je treba, da smo zadosti izvedeni in poučeni.

Naš list si je vzel zaradi tega tudi v svoj program, da obvešča svoje čitatele sproti o vseh važnejših pojavih v naši trgovini in da prinaša redno tržna poročila.

Da bo pa to svojo nalogo lažje in bolje izvrševal, se obračamo tem potom do vseh prijateljev našega lista z nujno prošnjo, da bi nam pošiljali poročila o sejmovih in tržnih cenah. Posebno važnost polagamo na poročila iz novomeškega in krškega okraja in iz Belokrajine.

— Prasičja kupčija. V zadnjem času so se cene pri prasičih nekoliko zboljšale. To velja za mlada praseta, ki niso imela jeseni nobene vrednosti, velja pa tudi za rejene prasiče. Rejeni prasiči so se spričo pomanjkanja krme že močno poprodali. Ker bo zanaprej manj ponudbe, bo cena gotovo rastle. Na zadnjem trgu v Novem mestu je bila cena za peršutnike po 98 h do 1 K 08 h za kilo žive teže po odbitku običajnih 2 kg in 1 K za tako imenovano asekuranco. Kupčija je bila živahna, ker je bilo dosti kupca. Nekaj prasičev se je prodalo tudi na čez. Te cene so bile poprek nižje, tako da so bili kakor navadno kupci na boljšem.

Cene deželnim pridelkom. Cena pšenici se drži in znaša za 100 kg po 22 do 24 K. Zadnji pondeljek se je dobila na trgu novomeškem mernik po 6 K. Tudi cena pšenične moke je stanovitna in znaša v kupčiji na debelo za moko 0 po 37-50 K za 100 kg, na drobno pa po 44 h za 1 kg. Cena ovsa je 18 do 20 K za 100 kg. Jajca so se dobila na zadnjem trgu po 6 za 40 h.

Somišljenikom S. L. S. Kandidati S. L. S. za trgovsko in obrtno zbornico so bili pri zaupnem shodu postavljeni sledeči: Trgovska kategorija: II. razred: 1. Ivan Lavrič, trgovec in župan v Cerknici. 2. Rajko Marenčič, trgovec v Kranju. 3. Pavel Velkavrh, trgovec z moko v Ljubljani. — III. razred: 1. Franc

Zorec, trgovec v Ljubljani. 2. Urban Horvat, knjigar v Novem mestu. 3. Ivan Podlesnik ml., trgovec v Ljubljani. — Obrtna kategorija. Za I. obrtni razred se naznani pozneje kandidat. — II. razred: 1. Julij Weibl, mizarški mojster v Kamniku. 2. Franc Pust, mestni tesarski mojster v Ljubljani. 3. Anton Čebulj, krojaški mojster na Jesenicah. 4. Jakob Dimnik, gostilničar, mesar in župan, D. M. v Polju. — III. razred: Ogrin Ivan, stavbni mojster v Ljubljani.

Ustanovni občni zbor „Meščanske zveze“ v Novem mestu.

Povabilu pripravljavnega odbora „Meščanske zveze“ se je odzvalo lepo število meščanov. Prostor znane Brunerjeve gostilne, kjer je bil ustanovni občni zbor, je bil natlačeno poln; našli smo 50 do 60 zborovalcev — za začetek prav lepo število. Zborovanje se je začelo nekako ob 8. uri. Navzoče pozdravi najprej g. kanonik Zlogar. V svojem govoru povdarja, kako razmere časa katoličane naravnost silijo k združevanju. Nasprotniki krščanstva so si po celem svetu podali roke in v mogočnih organizacijah stoje kot silna armada nasproti krščanstvu. In njihove vrste se dan za dnevom množijo. Zato treba tem protikrščanskim društvom nasproti postaviti krščanska. Nato povzame besedo državni in deželni poslanec g. Evgen Jarc: Kar se tiče organizacije, smo mi Slovenci vsem drugim narodom v Avstriji v vzgled. In kdo je k temu pripomogel? Tisti, ki so organizirali naš narod na temelju krščanstva! Na tem temelju sloni tudi „Meščanska zveza“. Tu naj se najdejo vsi meščani, obrtniki in roko-delci, profesorji in duhovniki. Bog daj, da bi „Meščanska zveza“ rastle in se krepila v čast in blagor Novega mesta. Navzoče pozdravi tudi mil. g. prošt dr. Elbert. Veselé ga načela novega društva, naj veljajo udom znane besede: „Christianus mihi nomen, catholicus cognomen“, kristijan je moje ime, katolik moj priimek.

Končno pa v prelepem govoru razloži g. prof. Maks Sever namen in pomen društva. Društveno življenje je dandanes tako razvito, da se popolnoma krije z družabnim življenjem. Ustanavljajo se razna strokovna društva, neobhodno pa so potrebna tudi društva, ki združujejo v sebi ljudi brez razlike poklica, ki dajejo posamezniku boljšo izobrazbo, pa tudi, ki nudijo s prirejanjem veselje in poštenih zabav za vsakogar več ali manj potrebno razvedrilo. Klic, naj se ustanovi tako društvo tudi v Novem mestu, je postal od dne do dne glasnejši. Srednji in nižji sloji meščanstva do sedaj niso imeli prilike do večje izobrazbe, do poštenega razvedrila. Zato smo ustanovili „Meščansko zvezo“ na podlagi krščanskega demokratizma. Ideja demokratizma je dandanes tako močna, da prešinja vse družabno življenje. Ž njo računajo tudi krogi, ki jim je sicer ta ideja popolnoma tuja, toda kakor hitro si odenejo demokratično suknjo, že jo morajo tudi sleči. Naše društvo pa sloni na podlagi pravega demokratizma, zato hočemo pritegniti vanj najširše sloje brez razlike stanu, da damo priložnost izobrazbe ravno onim slojem, ki najbolj hrepene po njej. Zavedamo se težke naloge, ki nas čaka, a gremo z veseljem na delo, ker vemo, da imamo na svoji strani vse, ki razumejo pravi demokratizem. Zato pa, someščani, ki vam je res prava ljudska izobrazba na srcu, pridružite se nam, stopite v naše kolo ter nam pomagajte, da povzdignemo širše ljudske sloje na ono stopnjo izobrazbe, ki jim je potrebna, da zamorejo kljubovati navalom današnjega pod vplivom slabega časopisja zastrupljenega časa!“

Viharno odobravanje in ploskanje je pričalo, kako je govornik govoril vsem navzočim iz srca. In res, 60 udov je takoj pristopilo k novemu društvu, ki so izvolili sledeče gg. v odbor: Supin Karel, vikarij, Horvat Urban, tiskar in knjigar, Sever Makso, c. kr. gimn. prof., Krampej Franc, c. kr. jetniški paznik, Picek Jurij, trgovec, Mikolič Jakob, trgovec, Seifert Konrad, knjigoveški mojster; za revizorja pa gg.: Zlogar Anton, kanonik in Kalan Avgust, c. kr. jetn. nadpaznik. Obenem se je na tem zboru določila tudi članarina in sicer plačajo redni člani mesečno najmanj 40 vin., podporni na leto najmanj 2 K in ustanovni enkrat za vselej najmanj 30 K. — Člani so: moški in ženski.

Položen je torej temelj naši bodoči organizaciji v Novem mestu. „Meščanska zveza“ nima namena bojevati se in koga napadati, ampak samo braniti to, kar mora biti vsakemu katoliškemu Slovincu drago in sveto, našo milo materinščino in našo katoliško vero, od katere ohranitve je naravnost odvisen obstanek našega naroda. Mi hočemo, da bodi vsak Slovenec brez razlike stanu zvest domovini svoji, pa tudi svoji veri. Prepričani o tej istinitosti kličemo vam Novomeščani še enkrat: Komur je mar blagor

Novega mesta, kdor hoče delati za izobrazbo širših slojev našega mesta, naj stopi v naš krog!

Belokranjska železnica.

Dne 24. decembra je dospel v Novo mesto razpis za belokranjsko železnico. Načrti in pogoji za oddajanje se lahko upogledajo v c. kr. železniškem ministrstvu na Dunaju železniško-gradbeno ravnateljstvo VI. Gumpendorferstrasse 10 in v Novem mestu pri c. kr. trasiskem oddelku. Glavna dela so: naprava podstavbja, posipa in položitve nadstavbja, vrhstavbja, ograditve železnice, dobave in prestativte železniških znakov ter dobava mejnikov. Termin za ponudbe je do 1. februarja 1912 do 12. ure opoldne. Ob 3. popoldne se bodo isti dan ponudbe odprle. Ponudniki ostanejo v besedi do 15. marca 1912; do istega dneva morajo biti dela najkasneje oddana. Za otvoritev belokranjske železnice je določen 1. maj 1914.

C. kr. deželna vlada je z odlokom 22. nov. 1911 št. 30.700 ukrenila potrebno glede razlastitve parcel potrebnih za to progo. Višji nadzornik Opitz in dr. Grünwald kot juridični zastopnik trasijske komisije smeta sklepati pogodbe s prizadetimi stranikami. Kdor se prostovoljno ne sporazume z njima, temu se bo parcela sodnijsko cenila. Morebitni rekurz proti razlastilni razsodbi na c. kr. notranje ministerstvo bi bil vložiti pri dež. vladi v 8 dneh po vročitvi. Za mesto, Kandijo, Šmihel so se pogodbe večinoma sklenile.

Kolavdacija. V torek 9. t. m. se je vršila kolavdacija vodnjaka, jeza za belokranjsko železnico v Preloki. Delo je izvršila tvrdka Lončarič iz Ljubljane. Kolavdacija se je izvršila pod vodstvom g. c. kr. stavbenega nadsvetnika Otona Bertele pl. Grenadenberga iz c. kr. železniškega ministerstva, ki bo vodil zgradbo belokranjske železnice.

Vprašanje gledé zveze belokranjske železnice s Karlovcem in Dalmacije je prišlo v tir in se bougodno rešilo, ker je ogrska, oziroma hrvaška vlada progo skozi Liko odobrila.

Železnica Rogatec-Brežice-Bela cerkev- Novo mesto.

Ta operat je poslalo c. kr. železniško ministerstvo tukajšnjemu c. kr. okrajnemu glavarstvu in je v vpogled razpoložen. Ob jednem je c. kr. vladi v Ljubljani in namestništvu v Gradcu naročeno trasijsko in stacijsko komisijo razpisati. Upajmo, da se bo to kmalo zgodilo. Dolenjsko je bilo dovolj dolgo zanemarjeno, nekako zapuščena sirota v Avstriji.

Zabavi in pouku.

Tihotapci.

Povest. — Spisal Ognjeslav.

(Dalje.)

„Sedi, pravim, jej, in poslušaj!“

Kakor potapljač zgrabi vsako bilko, tako je tudi Anton radovedno jel poslušati, a jesti ni mogel.

„Peharček pa ti govori, ti znaš bolj kot marsikateri, nisi zaman nekaj šol obdrgnil, Anton ti pa poslušaj“, reče Lužar.

„Najprvo želodec, potem uho“, se odreže Peharček.

„V resnici Anton, v veliko uboštvo si zabredel“, prične Peharček, ko je pojedel dobro zabeljene žganjce. „Vem, da si ne moreš več pomagati, in si tudi ne znaš. Igra ni za vsakega, kdor je ne zna. Saj si sam silil misleč, da dobiš nazaj, a si vedno bolj gazil v zgubo. Pa pustimo to, kar je, je. Pomagati ti pa hočeva midva z Lužarjem, pa ti tudi morava, ker smo prijatelji, in nama je hudo, da si ob vse.“

„Kako mi bodeta vidva pomagala, če pa sama nimata Bog ve koliko.“

„Le potrpi Anton! Prvo kar zahtevava od tebe, je — molčečnost. Poznam te že toliko, da se zanesem in da si vreden zaupanja, vendar ti pa povem prav odkrito, čez reči, ki jih bodeš danes zvedel, bodeš molčal kot grob, in če ne bi jezika držal, bodeš šel pa tudi — v grob!“

„Peharček, pusti me“, jekne Anton, „kaj poštenega zopet ne more biti, to slutim. Grem in se ne vrnem, pa bode najbolje.“

„Tepec neumni, da ti ne morem drugače reči. Bodi mož pa ne baba. Javkanje je za ženske, možu se spodobi pogum in drznost. Kdor ima to dvoje, mu je svet odprt.“

„Če imam pogum? Da, imam ga, da maščujem ženo, dete in sebe.“

Hoče zopet planiti kviško, a Peharček mirno pristavi:

„Anton, ti ne veš, kedo sem jaz, ne poznaš me še. Tudi mene včasih mine potrpežljivost, in takrat ne poznam šale; zatoraj če hočeš, da ti pomagam, kar me je resna volja, miruj in poslušaj.“

„Anton omahne na stol in odvrne otožnim glasom:

„Vse, vse storim, da le dobim toliko, da preživim ubogo ženo in dete!“

„Kakor sem rekel, ne le toliko, veliko več!“

Sedaj pa poslušaj!

„V našo vas se je naselil pred dobrimi petimi leti italijan Pikolini. Bogat mož je, nakupil si je posestva, lepo trgovino ima z lesom, poleg pa cvetočo prodajalno. Pa povem ti, pred desetimi leti še ni imel družega kot sam sebe v raztrgani obleki. A prebrisana glava je, sam se je obogatil, in mnogo družih dobro od njega živi.“

„Kakor veš, naša vas leži ob laški meji. Vsaj vidiš vsak dan obmejne stražnike laziti po polju, gričih in hribih. Čemu je ta obmejna straža? Da pazijo, da se ne prenaša neobdavčeno blago čez mejo. So pa tudi ljudje, ki si s tem služijo dober košček kruha, da po skrivnih potih prenašajo najdražje blago čez mejo, drugi ga kupijo in zopet prodajajo in taki ljudje smo mi, dobro služimo, dobro živimo pri svojem tihotapskem poslu in dobro nam gre.“

„A zamolčati ti pa ne smem, da je ta posel združen z velikimi težavami, z velikim naporom in marsikedar z veliko nevarnostjo.“

„Krepkih mož potrebujemo, in pa tudi pogumnih, da se ne ustrašijo vsakega „zelenca“ in vsake sence.“

„Ravno sedaj imamo nekaj posebnega. Veliko bal dragocenih benečanskih čipek prinesó naši tovariši do naše meje. V eni prihodnjih noči odidemo v hribe, preskrbljeno je vse, in če bode šlo vse po sreči, zadenemo mastno terno.“

„Ne, Peharček! tat pa ne bom. Če sem že berač, pijanec, zapravljivec, me boli v dno duše, a goljuf in tat, tega pa ne!“

„Kakor hočeš! Samo to ti povem, ne pozabi, da si že preveč slišal —! Ali greš z nami — ali?!”

„Pomisli, če prislužiš eno samo noč, recimo, 25 goldinarjev, koliko ti je pomagano“ — pristavi Lužar. — „Kedo pa pravi, da bodeš tat? Naš gospodar kupi in pošteno plača blago v ptujih mestih, a to po ceni in najfinejše blago, da pa to ni nobena tatvina ali goljufija, pa pomisli: jeli ima kedo pravico takšno visoko carino nalagati in to le zato, da se potem imenitni ljudje laglje mastijo za delavske žulje. Kdor dela, ta naj ima tudi dobiček.“

Anton se ni več branil, ker je bil ves zbežan in obupan, poda Peharčku desnico ter reče:

„Da, z Vami grem, zaslužiti hočem!“

„Tako je prav Anton! Hvaležen boš obedvema in brez velikega napora si bodeš opomogel. Sedaj pa idi z nama!“

Peharček jame razmetavati raz ognjišče staro šaro, sekire, motike in druge stvari, in ko to odstrani, pritisne na skrivni zapah in ognjišče se prične pogrezati v tla.

Anton začuden gleda to skrivnost in strmeč opazi stopnjice v podzemsko klet.

„Idimo pogledat, da bode Anton videl, kaj premoremo in kaj je naša posest.“

V globoki prostrani kleti je bilo nakopičeno vse polno vsakovrstnega blaga, večina najfinejše čipke, svila in drugo.

„Glej Anton! Tu je lepo premoženje. Vse to je naše družbe, pošteno si delimo med seboj, in naš gospodar, ki ga razpečava naprej, dobi pa dva deleža.“

„Kdo pa je vaš gospodar?“

„To pa še danes ne boš zvedel, je tudi vse eno, a v tem prostoru priseže vsak nov ud družbi zvestobo, katera ga veže do smrti, in kazen za prelomljenje molčečnosti je — smrt!“

Lužar prižge dve sveči, in Anton pred svetim razpelom priseže družbi pokorščino in molčečnost do groba, tudi če bi bil zasačen in gnan pred sodnika.

(Dalje sledi.)

Francozi v Šent Rupertu.

Spisal Ivan Steklasa.

Spominjam se še dobro o pogovorih mojega deda Matije o Francozih v naših krajih. Moj ded je bil takrat gospodar na kmetiji v Prelesji hiš. št. 10 blizu Šent Ruperta. Težko je

plačeval velike vojaške naklade v denarjih in prirodninah, kakor tudi vsi drugi posestniki; a še posebno hud udarec je bil za vse prihod francoske vojske v Šent Rupert. Razen že določenih davkov in raznih naklad si je semkaj prispela vojska jemala sama, kar je potrebovala za se in za svoje konje. Dati se je moralo vse brez vsakega odpora. Sreča je bila za ljudi, da ta vojska ni dolgo ostala v tem kraju.

Francozi so bili na Dolenjskem že l. 1797. in l. 1805; toda v Šent Rupertu jih takrat ni bilo. Še le ko so prišli tretjič na Kranjsko, je dospel en oddelek francoske vojske tudi v šent-ruperski kraj. Povod temu je bil kmečki upor, ki se je vzdignil proti Francozom po Dolenjskem, posebno okoli Novega mesta. Tudi kmetje okoli Trebnjega so se združili z novomeškimi; šent-ruperski kraj pa menda ni bil zapleten v ta upor, dasi je bil med onimi velikaši, katere je proglasil francoski intendant Farguez za sumnjive, naveden tudi grof Barbo iz Rakovnika. Ko je hotel Farguez vse te sumnjivce poloviti ter jih odpraviti v Palmonovo na Beneško, je grof Barbo še o pravem času zbežal na Štajersko ter se tako rešil namenjene mu sužnosti. Narod se je vzdignil na Francoze radi prevelikih davkov; saj je intendant Farguez zahteval vojaškega davka nič manje nego 18 milijonov frankov od kranjske dežele, ki je bila že poprej vsled velikih vojaških posojil izsesana od avstrijske vlade. Upornim kmetom so se Francozi strašno osvetili, požgali so jim vasi ter jih popolnoma pokončali. Tudi Trebnju je zapretila taka kazen, vendar pa jo je odvrnil dekan Musič s svojimi prošnjami. General Zucchi, ki je na tako grozen način zatrl upor v novomeškem okraju, je izdal na to povelje 19. oktobra, da ima biti v štiriindvajsetih urah mir po vsem Dolenjskem; vsi, ki so morebiti kam pobegnili, vrnejo naj se precej v svoje hiše, kajti kogar bodo Francozi dobili z domi ali celo z orožjem v roki, bode brez usmiljenja ustreljen; če pa koga dobiti ne bodo mogli, prijeli bodo njegovo rodovino in ravnali ž njo kakor ž njim samim. Seveda je tudi mnogo pomogel škof Kavčič s svojim opominom na svoje vernike, da je vstanek prenehal.

(Dalje sledi.)

Dopisi.

Iz novomeške okolice. Na svojem potovanju po novomeški okolici sem nabral nekaj novic za vaš cenjeni list, ki utegnejo tega ali onega zanimati. — V Šempetru mi povedo, da je znani nezadovoljnej Florjančič, kateri rad drugim svoje liberalne strune napenja, hotel našega somišljenika Bojanca z raznimi tožbami gmotno in moralno uničiti, toda mož ima povsod smolo, kamor se gane, tako tudi sedaj. — Novomeške volitve v mestni zastop so pokazale, da je S. L. S. ostala v znatni manjšini, in da ima pri prvem nastopu kot politična stranka dovoljen uspeh. Pehvalno moram omeniti „Meščansko zvezo“, ki se je ustanovila na dan sv. Štefana. Tudi iz okolice bomo v njej obiskovali svoje somišljenike. — V Prečini so ga pa pri občinskih volitvah preveč „polomili“, volili so kar po „hrvaško“ pod bajoneti, seveda po zaslugi liberalcev, ki so tako nesramno lagali in farbali volivce, da me je sram povedati, kar sem zvedel, je bolje molčati, ker bodo to sramoto gotovo popravili do sedaj dobri, a zapeljani volilci. Kaj bo sodna preiskava spravila na dan, bomo še le izvedeli. — Ker sem bil že v Straži in mi je preostajalo časa do vlaka, zdrknem še v Toplice. Kopalne sezone sicer ni, a bile so pa druge kopeli radi občinskih volitev. V teh kopelih se je hotela nova stranka oprati vsega suma kacega liberalizma ter hotela ostati stara pošena S. L. S. A peri zamorca kakor hočeš, ostane ti vedno črn. Pravili so mi o „Janezovi stranki“, ki je zmagalno prišla iz kopeli. A nehoté mi je prišel na misel krst Janeza Krstnika, ki je farizejskim prekanjencem zaklical: „V sredi med vami je, ki ga vi ne poznate.“ Rekli so, da se podlegla stranka ne bo več pritožila, dasi je bilo dokaj nepostavnosti, ker noče dobrih mož več nadlegovati. No, pa naj vsem občanom velja Krstnikov daljni opomin: „Naredite vreden sad pokore!“ — stara S. L. S. ker je med njenim spanjem sovražnik sejal ljuliko: — nova S. L. S. se pa naj otresa zvitežev, ki so jo zlorabili, in mir naj zavлада pod topliškim zvonom. V gorenjem delu občine — so mi nekateri trdili — pa zvonovi bolj po ameriškansko pojo. — V mirnopeški župniji mi povedo, da je zadnja konkurenčna obravnava o novi cerkvi vsled pritožbe hmeljniške graščine od deželne vlade razveljavljena in da se bo morala vršiti nova. Farani so vsled tega zelo nevoljni na graščino, ki hoče ovirati delo, in pričakujejo od glavarstva, da kmalo skliče novo obravnavo. — Pred nedavnim časom so v Mirni peči ponoči vlo-

mili tatje v prodajalno g. Hudeta, pa baje niso dosti odnesli. — V Trebnjem se jako živahno gibljejo v izobraževalnem društvu; posebno telovadni odsek „Orel“ se krepko razvija; pa tudi dekleta v Mar. družbi delujejo v raznih odsekih. Le tako naprej za pravo izobrazbo!

Leskovec pri Krškem. Radost zadnjih božičnih praznikov je kalil grozen zločin. Pri podružnici na Gorici je bila po stari navadi na božično jutro sv. maša. K njej so prišli tudi bratje Franc, Anton in Janez Žarn iz Vel. Mrašvega pri Cerkljah. Med mašo se je začel mlajši brat Franc na koru prepirati s posestnikom Mekè ter se tako spozabi, da mu priloži celó zaušnico. Meke v jezi potegne nož ter težko rani Žarna, ki ves okrvavljen zapusti kor in je prenešen na mrtvaško postelj. — Brata Anton in Janez po maši gresta za Meketom na njegov dom, da bi ga stavila na odgovor. Tiščala sta v vrata in vsakako hotela udreti v njegovo hišo. Meke se je nekaj časa upiral, a slednjič potegnil nož, odprl vrata ter planil na oba in ju zabodel. Anton je na mestu obležal mrtev, Janez je izdihnil par ur pozneje v groznih mukah. Trupli sta imeli rane na prsni in trebuhu, kakor je pokazalo raztelesenje, ki se je vršilo v mrtvašnici v Cerkljah. Meketa so orožniki odpeljali v Krško. On trdi, da je storil vse to v silobranu. Sicer bo še le sodna obravnava prinesla jasnost v to prežalostno zadevo. Ker je podružnica s krvoprelitjem oskrnjena, se mora pred rabo znova blagosloviti. — Občinske volitve so bile skončane dne 30. decembra. S. L. S. ima I. in III. razred, v II. pa enega odbornika. Vseh vkup šteje 21, liberalci pa imajo le 9 odbornikov iz II. razreda. — Tako je Krško naše.

Šmarjeta. Naš farman, č. g. Leopold Perme, misijonar-lazarist, je na potu na Kitajsko v bolnišnici v Aleksandriji v Egiptu umrl 29. dec. 1911. R. I. P.!

Žužemberk. Na starega leta dan je izobr. društvo napravilo popoldne po cerkvenem opravilu zabavno prireditve, obsegajočo tamburanje, petje in igro v dveh dejanjih: „Mojstra Križnika božični večer“. Kakor vselej, tako je tudi to pot občinstva prišlo v obilnem številu, ker ve izkušnje, da ga prireditve našega izobr. društva v obilni meri zadovoljijo. Tamburaši so to pot poskusili nekoliko težje skladbe kakor drugikrat, namreč Parmovo koračnico „Mladi vojaki“ ter bolgarsko koračnico „Šumi Marica“, in pokazali so, da so tudi težjim skladbam kos: obe skladbi so proizvajali prav gladko in spretno. Najlepša točka te prireditve pa je bilo petje. Mešani zbor je zapel dve prelepi pesmi namreč P. H. Sattnerja „Po zimi iz šole“ ter V. Parmovo „Čolničku“. Ti dve skladbi stavita precejšnje zahteve na pevce. In priznati se mora, da je naš pevski zbor zlasti pri Sattnerjevi pesmi prav zadovoljno zadostil tem zahtevam. Tudi igralci so dosti dobro izvršili svoje vloge. Tako je naše izobr. društvo prav lepo s pošteno zabavo zaključilo staro leto; želimo ob tej priliki, da bi tudi v novem letu tako marljivo delovalo in vedno lepše se razcvitalo, v kar naj Bog da svojega obilnega blagoslova.

Domače in tuje novice.

60letnico je obhajal 2. januarja voditelj goriških Slovencev, drž. poslanec dr. Anton Gregorčič. Največja njegova zasluga je slovensko šolstvo v Gorici. Bog ga ohrani mnoga leta!

Duhovske vesti. Č. g. Peter Likar, kapelan v Št. Jerneju, gre v enaki lastnosti v Smlednik na Gorenjskem. — Dosedanji župnik v Hinjah, č. g. Fran Zbašnik, se je naselil v Hrastju pri Kranju.

Odlikovanje! G. viceadmirala Haus, mornarsko-tehničnega komiteja v Pulju je nemški cesar odlikoval z redom rudečega orla I. vrste. Viceadmiral Haus je v sorodstvu in svaštvu z rodbino Trenz v Draškovcu; soproga njegova je sestra tukajšnjega g. predsednika Trenza in tukajšnjega nadstavnega zdravnika dr. Trenza. Študiral je na tukajšnji gimnaziji, — rojen je v Tolminu, pristojen je v Slovenji gradec na Štajerskem. Odlikovanec je Novomeščanom dobro znan in novomeška gimnazija je lahko ponosna na svojega nekdanjega učenca.

Konferenca za novomeški dekanat bo 15. januarja ob 10. uri v Prečini.

Osebna vest. Pravni praktikant pri tukajšnjem okrožnem sodišču g. Franc Lozar je postal avskultant.

Osebna dohodnina. Dne 29. decembra 1911 so se vršile pri davčnem oddelku tukajšnjega okrajnega glavarstva volitve cenilno komisijo za osebno dohodnino. Prva volilna skupina je imela voliti enega namestnika, druga enega člana in enega namestnika, tretja pa enega člana cenilne komisije. Izvoljeni so

bili sledeči gospodje: Iz prve volilne skupine za namestnika: dr. Seb. Elbert, inf. proš. itd. v Novem mestu, iz druge za člana Josip Ogoreutz, trgovec v Novem mestu, za namestnika pa: Josip Zurec, župan in gostilničar v Kandiji, iz tretje volilne skupine za člana Ivan Rakoše, tovarnar in posestnik iz Straže.

Pri državni železnici je imenovan za nadzornika Fran Grünwald, tit. nadzornik pri trasijskem oddelku v Novem mestu.

Božičnica v bolnici cesarice Elizabete v Novem mestu. Na sv. večer so tudi uboge bolnice in otročički, ki morajo radi raznih boleznih te lepe praznike prebivati v bolnici in ne v domačem krogu, svojo lepo božičnico imele, da so lagljeje prestale sv. večer in praznike. Proti večeru so bile litanije pri oltarju žalostne M. B. z blagoslovom v dvorani I. nadstropja. Postavljene so bile tukaj prekrasne jaslice in lepo ozaljšano božično drevo. Vse je bilo čarobno razsvetljeno. Na dolgi mizi so bila razložena primerna darila za odrasle in za otročiče. Čč. sestre so prepevale nekaj božičnih pesmic, spremljanih z harmonijem. Na to je pozdravil g. primarij dr. Strašek bolnice in jih potolažil, ker morajo ta večer preživeti v bolnici; z božjo pomočjo, je rekel, jim je olajšal v kolikor se je le dalo. Načelnik zdravstvenega okrožja proš. dr. Elbert je imel slovesnosti primeren govor o božjem detetu v jaslicah, ob enem se zahvalil gđc. Eckel, čč. damam, ki so to tolažilno veselico omogočile, v imenu bolnic in zavoda. Č. Prednica je potem darila razdelila v veliko veselje bolnic in otročičev. Božje dete pa naj bo obilen plačnik dobrotnicam in njih rodovinam na tem in na onem svetu.

Odbor „Meščanske zveze“ se je v svoji seji dne 28. dec. 1911 tako-le konstituiral: Predsednik g. Sever Makso, c. kr. gimn. prof., podpredsednik g. Horvat Urban, tiskar in knjigar, tajnik g. Supin Karel, vikar, tajn. namestn. g. Krampelj Franc, c. kr. jetn. paznik, blagajnik g. Picek Jurij, trgovec, blag. nam. g. Mikolič Jakob, trgovec, knjižničar g. Seifert Konrad, knjigoveški mojster. Društveni prostori so v znani Brunner-jevi gostilni, kjer so vsak dan na razpolago sledeči časopisi: Slovenec, Domoljub, Bogoljub, Mladost, Amer. Slovenec, Dol. Novice, Zlata Doba, Zora, Narodni Gospodar, Občinska uprava, Gorenjec, Mir, Primorski list, Gorica, Novi čas, Slovenski Gospodar s prilogo Gospodarski list, Narodni Vestnik, Sisački Glas, Oesterreichs kath. Sonntagsblatt. Redni sestanki so vsako sredo zvečer ob polu 8. — 21. januarja priredi društvo svoj prvi zabavni večer z govorom, petjem in igro, h kateremu se že zdaj vsi udje in prijatelji „Meščanske zveze“ kar najvljudneje vabite.

Smrtna kosa je pobrala dne 30. decembra v kandijski bolnici č. usmiljenega brata Teodozija Potrč. Rodom je bil slovenski Štajerc v Sv. Križu pri Ljutomeru. V red usmiljenih bratov je vstopil v Gradcu ter bil poslan v Kandijo, kjer je 2. avg. 1905 storil redovno obljubo. Vkljub svoji bolehavosti je rad in prijazno stregel bolnikom do predzadnjega dneva svojega življenja, ko se mu je ulila kri skozi usta in povzročila njegovo smrt. Novega leta popoldne ga je velika množica spremila na zadnjem potu. Na čelu spreveda je stopal p. n. g. proš. dr. Elbert. N. p. v m.!

Nagla smrt. V nedeľo zjutraj so našli mrtvo posestnico M. Osolnik, p. d. Tičkovo na Trški gori. Rajnica je bila sorodnica † prošta Kulovica, znana kot izborna kuharica, katero so pogosto vabili po graščinah ob večjih prireditvah.

K ljudskemu gibanju l. 1911. V mestni župniji mrtvih 66; v bolnici 33, v mestu 33. Rojenih 56; v bolnici 16, v mestu 40. Mrtvorojenih 6. Porok 8. Oklicev 24. — V Šmarjeti: rojenih 65, umrlih, 51, poročenih 8. — Podgradom: rojenih 23, umrlih 13, poročenih 6.

V župniji Vavtvasi je bilo v l. 1911. rojenih 41, poročenih 6 parov in umrlo 27.

Občinske volitve. V Dragatušu so izvoljeni v vseh treh razredih pristaši S. L. S. — V Ribnici, kjer je dozdej vladala liberalna stranka, je zmagala S. L. S. v vseh treh razredih. — V Sv. Križu pri Kostanjevici ima S. L. S. veliko večino vseh odbornikov v vseh treh razredih. — Občine okrog Iga: Vrbljenje, Iška Loka, Iška Vas in Studenec so vse izvolile pristaše S. L. S., razun Iške Loke, kjer so liberalci z največjo silo obdržali še II. razred.

V rakev Karagjorgjevičev na Marxovem pokopališču na Dunaju so vlomili neznani zločinci 24. dec. ter očetu sedanjega srbskega kraja Petra odtrgali in odnesli glavo. Misli se, da so to storili iz političnega maščevanja.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu decembru 1911 je 228 strank vložilo 90.695 K 61 h; 220 strank vzdignilo 107.033 K 65 h; 9 strankam se je izplačalo hipotečnih posojil

11.150 K; stanje vlog 3.593.496 K 09 h; denarni promet 458.588 K 44 h; vseh strank bilo je 1146.

Čuden dogodljaj. Kakor nam sporoča g. Jož. Bojanc iz Št. Petra, je vrgla svinja posestnika Antona Beceleta šest prav lepih mladičev, izmed katerih je eden črn, eden rudeč, eden siv, eden na pol siv in dva bela. Zares redek slučaj.

Požari. Pri posestniku Pencu v Smolinjvasi je 24. dec. nastal požar vsled tleče cigarete, ki so jo otroci zanesli med slamo. Pogorel je hlev in svinjak. — Istotako se poroča od Kolpe, da se zopet ponavljajo požari po vaseh na hrvatski strani, a se požigalce ne more priti na sled.

Nezgoda. Dne 22. dec. se je nekaj novomeških lovcev podalo na lov v bližnji „Portolog“. Med njimi sta bila tudi vpok. deželnosodni svetnik g. Maks pl. Langer in c. kr. gozdni komisar g. Urbas. Ko so bili lovci razpostavljeni, se je kmalo raznesla vest, da je obstreljen g. Langer. Po nesrečni naključbi ga je zadel v stegno komisar Urbas. Svetnik Langer je po kratkem bivanju v bolnici usmiljenih bratov v Kandiji zapustil bolnico.

Več tisoč kron bi dobila „Slovenska Straža“ na leto, ako bi vsak zaveden Slovenec zahteval po gostilnah računsko listke v korist obmejnim Slovincem. Posnemajte v tem oziru svoje nasprotnike! Naj bi ne bilo slovenske gostilne brez naših računskih listkov. Naročajo se v pisarni „Slovenske Straže“ v Ljubljani (Dunajska cesta 32, na dvorišču).

Marijin kolek. Krasen Marijin kolek s podobo romarske cerkve na Brezjah ima v zalogi Slovenska Straža. Opozarjamo na ta kolek posebno čč. župne urade in člane ter članice Marijinih družb, da ga vedno rabijo na svojih pismih. Posamezni kolki so po dva vinarja. Naročajo se v pisarni Slovenske Straže v Ljubljani. Razprodajalci dobe 20% popusta. Dobi se pri J. Krajec nasl. v Rudolfovem.

Vsak zaveden Slovenec hvali papir iz tovarniške zaloge Slovenske Straže. Naravno, ker je najboljši in najcenejši! Pripočamo župnim in občinskim uradom, krajevnim šolskim svetom in sploh vsem, ki rabijo papir, naj ga naroče pri Slovenski Straži v Ljubljani. Trgovci dobe znaten popust. Vzorci brezplačno na razpolago.

Gospodarske drobtine.

— **Stroj za izparivanje sodov** je dobila kmetijska šola na Grmu. Prevzelo se bode tudi vinsko posodo raznih strank v snaženje. Vabimo naše vinogradnike, da posebno skvarjene sode, kateri so plesnivi, v katerih je bilo cikaste vino ali pa zavrelka s pomočjo pare ovinijo. Tudi nova posoda se ovini najzanesljivejše s takim strojem. Šola bode sode zbiralna in kadar se jih nabere primerno število, jih izparila in o tem posestnike obvestila. Vinogradniki bodo povrnili ravnateljstvu šole le stroške, in sicer od manjših sodov 30 vin., od večjih pa po 20 vin. od hektolitra.

— **Kletarski tečaj** se vrši 22. in 23. t. m. v Metliki. Natančnejši program so prinesle Dol. Novice že v zadnji številki. Za sprejem v tečaj, ki bode obsegal tudi praktične demonstracije, se je treba še pravočasno zgledati pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu (pošta Kandija).

— **Pomanjkanje mrjascev.** Ako se reja plemenih svinj ne more udomačiti na Belokranjskem in drugih krajih naše dolenske strani, je pripisati to pomanjkanju mrjascev. Na Belokranjskem so celi okraji, kjer sploh ni nobenega mrjasca. V takih razmerah se pač ni čuditi, ako prasičjareja ne napreduje. Belokrajina bi se morala s svojo prasičjorejo osamosvojiti, ona bi se morala postaviti na svoje noge, pa mora nasprotno vpejvati potrebna praseta za rejo. Ker se reja mrjascev za pričetek nobenemu ne izplača, bi se moralo ustanovljati subvencionirane postaje za rejo mrjascev. Le na ta način se bodo ustvarili potrebni pogoji za napredek belokranjske svinjereje.

— **Zavarovalnice za živino** bi tudi na Dolenjskem mnogo pripomogle, da bi se živinoreja povzdignila in da bi se obvarovalo malega posestnika pred izgubami, ki ga zadenejo, če mu živina pogine ali se sicer ponesreči. Kmetijska podružnica novomeška se je s tem vprašanjem že pečala takrat, ko smo dobili zakon za povzdigo reje goveje živine. Ker je zadeva važna, hočemo o vrednosti takih zavarovalnic za naše kraje prihodnjič kaj več napisati.

Raznoterosti.

* **Pozor vinogradniki in poljedelci.** Električna Niagara, tako imenuje profesor fizike de Beauchamp v Parizu aparat, ki

ga je te dni postavil na Eiffelov stolp v Parizu. Z generalom Negrierom se je veliko trudil, da bi se proučil v kaki zvezi so električni pojavi in toča pri nevihti, kako toča nastaja. Do tega sklepa je prišel: Brez nevihte, toraj brez bliska in groma ni toče. General Negrier je obiskal radi toče najbolj južne in vroče kraje sveta in je prišel do sklepa: Brez elektrike ni toče; tudi če je elektrika v zraku in je zrak moker, ni toče. Franklin je pred 150 leti iznašel strelvod; kak vseh je dosegel, je znano. — Strelvod na večji podlagi se bo zdaj uporabil proti toči in velike „reke“ elektrike se bodo odtegnile zraku in peljale s tem aparatom v tekočo vodo. (Ime ima ta aparat od svetovno znane reke in slapa Niagara v severni Ameriki.) Tri leta sta v pokrajini Vienne svoj aparat poskušala v štirih krajih; skoraj vsako leto so imeli tam točo in v teh treh letih nobenkrat; aparat sta postavila od začetka na cerkvene stolpe, potem na 30 metrov visoke stebre; zdaj pa na 300 metrov visoki Eiffelov stolp v Parizu. Aparat učinkuje na 10 kilometrov v okrožju. — Ta iznajdba je silno važnega pomena proti škodi po toči. Oba učenjaka se bojujeta že veliko let proti toči.

Listnica uredništva: Toplice, Št. Janž, Šmarjeta: Prepozno.

Prošnja.

Kakor povsod, čuti se letos draginja še na prav poseben način v dijaški kuhinji v Novem mestu. Treba je bilo kupiti repe in zelja, kar se je prejšnja leta dobilo zastoj. Krompirja je komaj še za dva meseca. Fižol se mora sproti drago kupovati. Tako ni mogoče naprej! Zato se obrača podpisani vodja v prvi vrsti na dolenske hranilnice, naj pridejo na pomoč. Saj gre tu za dolenske dijake, ki so sinovi izvečine kmetskih rodbin, ki pa ne morejo vzdrževati študenta na lastne stroške.

Potem se obrača na one, ki so nekoč živili dobrote dijaške kuhinje in imajo zdaj službe, in bi vsaj nekoliko lahko povrnili zavodu, ki jim je omogočil študiranje. Zapisnik dijaške kuhinje sicer hrani njih imena, ali med sedanjimi podporniki jih manjka mnogo. Naj se torej blagohotno spomnijo na „mater almo“. — Slednjic pa prosi tudi vse druge, ki jim je na srcu naša mladina in z njo naša bodočnost. Tu je resnično narodno delo!

Ako ne bo izdatneje pomoči, kot do zdaj, povem danes, da kuhinja drugi tečaj ne bo obstajala.

Dr. Ciril Ažman, vodja dij. kuhinje.

Dražbeni oklic. E 974/11

10

Dne 26. januarja 1912 dopoldne ob 10. uri bo pri spodaj oznamenjeni sodnji v izbi št. 8 dražba sledečih zemljišč in sicer:

a) VI. št. 612 k. o. Rudolfovo, obstoječega iz deloma še nedograjene hiše št. 105 ob Ljubljanski cesti v Novem mestu, z dvoriščem in pritoklo, ki sestoji iz 65 vag gašenega apna in 100 voz peska in je cenjena na 600 K.

b) VI. št. 287 k. obš. Rudolfovo, obstoječega iz vrtna parcele št. 346 med Ločensko cesto in Krko.

c) Parcel. št. 368 in 367 od vložka št. 509 k. o. Rudolfovo, to je njive in pašnika nad staro cesto ob kapiteljskem hribu.

d) Parcel. št. 445 in 447 od vložka št. 509 k. o. Rudolfovo, pašnika in travnika ob državni cesti pri Bršljinu.

e) Parcele št. 441/1 deloma njive, deloma travnika od vložka št. 509 k. o. Rudolfovo nad prej imenovanimi parcelama v Bršljinu.

f) vložkov št. 643 in 644 k. o. Rudolfovo, obstoječih iz parcel št. 394/3, 394/4, 399/1, 399/3 in 395/2, ki leže med kolodvorom in Krko.

g) VI. št. 386 k. o. Hmelčič, obstoječega iz parcel št. 179/6, 1195, 1196 in 1197, ki tvorijo opušen vinograd v Plešivcu.

Nepremičninam, ki jih je prodati na dražbi, so določene vrednosti: ad a) 21.136 K, ad b) 202 K, ad c) 1118 K, ad d) 1476 K, ad e) 4480 K, ad f) 6203 K, ad g) 340 K.

Najmanjši ponudek znaša: ad a) 10.568 K, ad b) 201 K, ad c) 745 K, ad d) 984 K, ad e) 3253 K, ad f) 4135 K, ad g) 227 K; pod temi zneski se ne prodaje.

Dražbene pogoje in listine, ki se tičejo nepremičnin, smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj oznamenjeni sodnji, v izbi št. 5, med opravnimi urami.

C. kr. okrajno sodišče Rudolfovo, oddelek II.,

dne 20. grudnia 1911.

3

Oklic.

E 1145/11

3

Dne 24. januarja 1912 dopoldne ob 10. uri in eventualno prihodnje dni se bo prodajalo na javni dražbi v grajski „Breitenau“:

1 konj, 1 kočija, 1 sani, nad 100 centov mrve, 318 smrekovih rtkov in 30 posekanih dreves ter različno pohištvo in sobna oprava.

C. kr. okrajno sodišče Rudolfovo, oddelek II.,

dne 20. grudnia 1911.

8

Dražbeni oklic.

E 956/11

8

Dne 26. januarja 1912 dopoldne ob 11. uri bo pri spodaj oznamenjeni sodnji, v izbi št. 8 dražba zemljišč vl. št. 60 in 399 kat. občine Globodol, obstoječih iz hiše št. 1, gospodarskega poslopja, travnikov, gozdov in njive.

Nepremičninama je določena vrednost na 9697 K 41 h, odštevši vrednost vknjiženega vžitka po 1380 K, pa 8300 K.

Najmanjši ponudek, pod katerim se ne prodaje, znaša 5533 K 34 h.

Dražbene pogoje in listine, ki se tičejo nepremičnin, smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj oznamenjeni sodnji v izbi št. 6 med opravnimi urami.

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem oddelek II.,

dne 22. decembra 1911.

7

Dražbeni oklic. E 936/11 E 970/11 E 978/11

10

5

4

Pri spodaj oznamenjeni sodnji v izbi št. 8 bo dražba sledečih zemljišč: I. Dne 16. januarja 1912 dopoldne ob 10. uri dopoldne vlož. št. 72 in 611 k. o. Kandija, obstoječih iz hiše št. 1 v Žabjivasi, z gospodarskimi poslopji in njive.

II. Dne 19. januarja 1912 ob 10. uri dopoldne vlož. št. 676 k. o. Hmelčič, obstoječega iz parc. št. 1315/2 njiva, deloma travnik „Plešivo“ pri Čemšah.

III. Istega dne ob 11. uri dopoldne pa vlož. št. 365 k. o. Rudolfovo, obstoječega iz stavišča parc. št. 220, dvorišče s šupo in ledenico.

Cenilna vrednost določena je: ad I. skupaj na 2328 K; ad II. na 114 K; ad III. na 4150 K; najmanjši ponudek, pod katerim se ne prodaje, pa znaša: ad I. 13.552 K; ad II. 76 K; in ad III. 2075 K.

Dražbene pogoje in listine, tičeče se nepremičnin, smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri tem sodišču v izbi št. 5 med uradnimi urami.

C. kr. okrajno sodišče Rudolfovo, oddelek II.,

dne 13. grudnia 1911.

4

Loterijske številke.

GRADEC, 30. decembra	84	39	77	82	63
TRST, 5. januarja	69	50	81	65	43

Spretnemu kovaču

9-2-1

se odda takoj v najem kovačnica z vsem orodjem, ležeča poleg državne ceste na Metliko. Natančneje pove lastnik Janez Staniša, Dol. Težka voda št. 12 pri Rudolfovem.

V Prečini pri Rudolfovem se odda v najem posamezno ali skupaj

mlin in žaga z njivami in travniki

Cena in druge podrobnosti se izvedo pri lastniku

Franc Dreniku v Prečini št. 27. 10-3-1

Lahek zaslužek

za na dom, za fante in dekleta že od 14. leta naprej, kdor želi delati za mene predmete, pri katerih se lahko zaslužijo 20 do 40 vin. na uro in to brez posebne učenosti. Kdor želi pojasnila in vzorec od dela, naj pošlje 60 vin. v znamkah, katere se mu pa vrnejo, ako delo sprejme. — Izrezljarska trgovina, trg Lemberg, Šmarje pri Jelšah. 234-3-2

Bukova drva

223-3-3

iz Hmelniških gozdov od Kopriveca in drug, se dobivajo pri Ivanu Košaku v Novem mestu.

Milijoni **Kašalj** hripavost, katar, zasliženje, dušljivi in oslovski kašelj

s Kaiserjevimi prsnimi karamelami „s tremi smrekami“.

6050 notarsko poverjenih izpričeval od zdravnikov in pri- - - vatnih oseb dokazuje gotov uspeh. - - -

Bonbončki jako dobro prijajo in so ugodnega okusa.

Paket 20 in 40 vinarjev, ovojček 60 vinarjev, se dobiva pri lekarnarjih: 1-20-6

Karl Andrijanič in J. Bergmann v Rudolfovem.

Popolnoma varno naložen denar

Kranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

 $4\frac{3}{4}\%$ 5-0-1

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Za hranilne vloge kakor za vse posojilnične obveznosti — jamči poleg rezervnega zaklada in deležev čez 2200 zadrugnikov z vsem svojim premoženjem. Iz tega se razvidi, da malokateri denarni zavod nudi tolike varnosti kakor kandijanska hranilnica.

Posestvo na prodaj!

V Regerči vasi poleg Šmihela pri Rudolfovem proda se posestvo, obstoječe z domačije, s sadnim vrtom in njive za dva mernika posetve poleg hiše, nadalje z lepe njive za 40 mernikov posetve, lepega travnika, na katerem se nakosi pet voz mrve in tri parcele mlade hoste. — Cena se izve pri Jožefu Brule v Regerči vasi št. 12 pri Rudolfovem. 233-2-2

Šmartinski mlin

s tremi tečaji in stopami, se da z novim letom z jako ugodnimi pogoji v najem. — Oženjeni mlinar ima prednost; ima veliko stanovanje in hleve za prašičorejo na razpolago. : : : : :
Obrniti se je pisмено na:

Franceta Knaflič,
tovarna, Šmartno pri Litiji.

225-3-3

=====

Hiša

220-4-4

se takoj odda v najem.

V hiši se je nahajala tudi več let trgovina z mešanim blagom ter leži ob cesti nove zgradbe Belokranjske železnice. Več se izve pri Juriju Koširju na Brodu pošta Kandija (Dolenjsko.)

=====

Naznanilo.

Najljudneje naznanjam, da preselim s 1. januarjem 1912 : svojo delavnico pri Starem mostu : v lastno hišo na Florjanskem trgu ter se najljudneje priporočam slavnemu p. n. občinstvu nadalje za cenjena naročila vseh v mojo stroko spadajočih del.

Spoštovanjem

Jakob Preželj,

242-3-2

ključavničar in vodovodni inštalater.

Posestvo na prodaj!

Posestvo, ki obstoji iz hiše z dvema sobama, dveh kleti, svinjaka, dveh njiv in enega dela hoste, je iz proste roke na prodaj. — Več se poizve pri lastniku

Matiju Brišar,

235-3-2

v Dolenji Stari vasi pri Št. Jerneju, Dolenjsko.

Mrtvaške tapeticirane krste (truge)

po 6 kron — pri Jern. Sitarju v Šmihelu. 2-24-6

Lepe, moderne vizitnice

priporoča tiskarna J. Krajec nasl. Rudolfovo.

Naznanilo.

Slavnemu p. n. občinstvu tu v mestu in okolici uljudno naznanjam, da imam v svoji delavnici najboljše delavske moči, vsled česar jamčim za elegantno, lepo in moderno izvršitev cenjenih naročil, kakor tudi zato, da se vsaka v moji delavnici narejena obleka lepo prilega. — V zalogi imam vedno storjene obleke razne vrste po najnižjih cenah ter tudi nepremočljive pelerine domačega izdelka, kakor tudi lepe suknje za ženine po najnižji ceni.

Jakob Mikolič,

227-0-3

krojaški mojster v Rudolfovem.

: Edino pristno : TROPINSKO ŽGANJE
: : domače : :

236-3-2

prodaja se v trgovini „Pegan“ v Novem mestu.

